

STANOWISKO
KRAJOWEJ RADY SĄDOWNICTWA

z dnia 11 lipca 2019 r.

w przedmiocie rozważenia podjęcia prac legislacyjnych zwiększających udział czynnika społecznego w sprawach z zakresu prawa rodzinnego

Krajowa Rada Sądownictwa uznaje, że w szeroko pojętym rozumieniu nadzoru nad niezależnością sądów i niezawisłością sędziów, o którym mowa w art. 186 ust. 1 Konstytucji RP mieści się także troska o właściwe sprawowanie wymiaru sprawiedliwości z udziałem czynnika społecznego. Z tej też przyczyny, wnioski kierowane do niej przez Radę Ławniczą przy Sądzie Rejonowym dla Warszawy-Pragi Południe w Warszawie, zawierające postulaty legislacyjne, nie mogą pozostać bez nadania im właściwego kierunku.

Mając powyższe na względzie, Krajowa Rada Sądownictwa zwraca się do Ministra Sprawiedliwości o rozważenie zasadności zainicjowania prac legislacyjnych zmierzających do zwiększenia udziału czynnika społecznego w sprawach z zakresu prawa rodzinnego, z uwzględnieniem poniżej przedstawionej argumentacji.

W opinii Rady Ławniczej, nowelizacja ustawy Kodeks postępowania cywilnego, jaka dokonana została w ramach zmian Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego (ustawa z dnia 25 czerwca 2015 r. o zmianie ustawy Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz ustawy Kodeks postępowania cywilnego Dz. U. z 2015 r. poz. 1062), wyłączająca składy ławnicze z rozpoznania przez sądy rejonowe spraw o pozbawienie lub ograniczenie władzy rodzicielskiej, jest rozwiązaniem niekorzystnym dla dobra rodzin, a w szczególności małoletnich dzieci.

Krajowa Rada Sądownictwa, w ramach swoich kompetencji opiniodawczych w procesie legislacyjnym, wielokrotnie zwracała uwagę na pozytywny wpływ czynnika społecznego jakim jest ławnik w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Zwłaszcza dotyczy to tego obszaru, w którym niezwykle przydatne jest różnorodne doświadczenie życiowe

i zawodowe, a wraz z tym umiejętność oceny faktów. Zdecydowanie do takich spraw zaliczyć należy sprawy związane ze sprawowaniem władzy rodzicielskiej.

W trakcie prac legislacyjnych nad nowelizacją Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego oraz Kodeksu postępowania cywilnego, o której mowa wyżej, dobro dziecka, stanowiące najistotniejszą przesłankę przy rozpatrywaniu spraw dotyczących wykonywania władzy rodzicielskiej, było brane pod uwagę wyłącznie przy analizowaniu przepisów materialnych. Zmiana proceduralna, dotycząca art. 509 Kodeksu postępowania cywilnego dokonana została natomiast jedynie ze względu na podniesienie sprawności wymiaru sprawiedliwości. Umożliwienie łącznego rozstrzygnięcia w jednym postępowaniu z zakresu problematyki władzy rodzicielskiej i kontaktów z dzieckiem rozpatrywanych na podstawie art. 107 § 1 i 2 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, uznano za wystarczającą przyczynę dokonanych zmian (vide: Sejm VII Kadencji nr druku 3104). Z tej też przyczyny ograniczono udział ławników w sprawach, w których spełniali znaczącą rolę dla wymiaru sprawiedliwości.

Podkreślić jeszcze wypada, że Rady Ławnicze nie brały czynnego udziału w procesie legislacyjnym, co wynika z informacji zawartej z przebiegu konsultacji na etapie projektu ustawy. Projekt został natomiast przesłany do konsultacji szeregu podmiotom, min: Naczelnej Radzie Adwokackiej, Krajowej Radzie Radców Prawnych, Sądowi Najwyższemu, Krajowej Radzie Kuratorów, Krajowemu Stowarzyszeniu Kuratorów Sądowych, Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa, Rzecznikowi Praw Dziecka oraz Fundacji Dzieci Niczyje, Stowarzyszeniu Centrum Praw Ojca i Dziecka, Komitetowi Ochrony Praw Dziecka, Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka, Stowarzyszeniu Sędziów Rodziny "Pro Familia", Stowarzyszeniu Sędziów Polskich IUSTITIA, Stowarzyszeniu Sędziów THEMIS i Ogólnopolskiemu Stowarzyszeniu Asystentów Sędziów.

Pismo Rady Ławniczej przy Sądzie Rejonowym dla Warszawy-Pragi Południe w Warszawie z 25 kwietnia 2019 r., skierowane zostało do Krajowej Rady Sądownictwa po kilkuletnim stosowaniu w praktyce znowelizowanej procedury. Wskazuje się w nim na negatywne skutki wyeliminowania sędziów społecznych, ze składów orzekających o losach dziecka, w często dramatycznych dla niego sytuacjach.

Zdaniem Krajowej Rady Sądownictwa, ujednolicenie procedury cywilnej jest oczywiście zabiegiem pożądanym, jednakże argumenty obywateli zasiadających dotychczas w panelu sędziowskim nie są pozbawione racji. Dopuszczenie ławników do spraw rodzinnych stanowiłoby nawiązanie do historii sądownictwa w Polsce. Zgodnie z polską tradycją, traktowani jako „sędziowie faktów”, zwiększaliby gwarancję rzetelnego rozwiązania konfliktów.

Powyższe uzasadnia zaprezentowane stanowisko.